

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ (УГОРЩИНА)
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ПРАВА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ
АКАДЕМІЧНЕ ТОВАРИСТВО ім. М.БАЛУДЯНСЬКОГО (СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ у м. СКАЛЦА (СЛОВАЦЬКА РЕСПУБЛІКА)

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

Випуск 8 (27)

Ужгород – Будапешт
2014

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE PEDAGOGICAL
STATE UNIVERSITY «UZHHOROD NATIONAL UNIVERSITY»
NATIONAL UNIVERSITY OF PUBLIC SERVICE (HUNGARY)
KYIV UNIVERSITY OF LAW OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE
M.BALUDYANSKY ACADEMIC SOCIETY (THE SLOVAK REPUBLIC)
UNIVERSITY OF CENTRAL EUROPE IN SKALICA (THE SLOVAK REPUBLIC)

INTERNATIONAL SCIENTIFIC HERALD

Edition 8 (27)

Uzhhorod – Budapest
2014

Вісник містить наукові статті, підготовлені на основі доповідей, проголошених та обговорених на XXVII Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку європейського університету в контексті широкої інноваційної стратегії», проведеної ДВНЗ «Ужгородський національний університет» спільно з Міністерством освіти і науки України, Закарпатською обласною державною адміністрацією, Інститутом вищої освіти НАПН України, Національним університетом державного управління (Угорщина), Академічним товариством ім.М.Балудянського (Словацька Республіка) 26-29 листопада 2013 року згідно з Планом проведення науково-методичних конференцій та науково-практичних семінарів з проблем вищої освіти і науки професорсько-викладацького складу в системі МОН України.

Bulletin contains scientific articles prepared on the basis of reports declared and discussed at the XXVII International Scientific and Practical Conference “Development Perspectives of European University within a Broad-Based Innovation Strategy” held by the State University “Uzhhorod National University” in cooperation with the Ministry of Education and Science of Ukraine, the Transcarpathian Regional State Administration, Institute of Higher Education of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, National University of Public Service (Hungary), Academic Society named by M. Baludyanskoho (Slovak Republic), dated November 26-29, 2013 according to the Plan of scientific and methodological conferences and scientific and practical seminars on issues of higher education and science of teaching staff in the system of the Ministry of Education and Science of Ukraine.

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Голова:

Смоланка В.І. ректор ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(м.Ужгород, Україна)

Члени ради:

Арделян Аурел президент Західного університету ім. Васіле Голдіша
(м. Арад, Румунія)
Вархола Міхал президент Академічного товариства ім.М.Балудянського
(Словацька Республіка)
Луговий В.І. перший віце-президент Національної академії педагогічних наук
(м. Київ, Україна)
Паті Андраш ректор Національного університету державного управління
(Угорщина)
Шварцзова Хайді ректор Центральноєвропейського університету в м. Скаліца
(Словацька Республіка)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова:

Смоланка В.І. ректор ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Відповідальний редактор:

Артьомов І.В. директор НН Інституту євроінтеграційних досліджень

Члени редколегії:

Лендєл М.О. проректор з науково-педагогічної роботи і міжнародних зв'язків
Шпеник О.О. декан гуманітарно-природничого факультету
з угорською мовою навчання
Свєженцева О.І. начальник відділу міжнародних зв'язків та грантової роботи
Дубів О.В. директор ННІ інформаційно-комунікаційних технологій

ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІЙ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

Артьомов І.В.,

*кандидат історичних наук, професор кафедри міжнародного права,
директор Навчально-наукового інституту євроінтеграційних досліджень*

Шоля П.І.,

*провідний юристконсульт юридичного відділу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
(м.Ужгород, Україна)*

The article analyzes the efficiency of modern information and communication technologies, providing improvement of the educational process, the availability and effectiveness of education and training of young generation to life in the information society.

Keywords: *cross-border cooperation, innovation potential, innovative technologies, the effectiveness of education.*

Важливим інструментом євроінтеграційного курсу України є транскордонне співробітництво з сусідніми країнами. Оцінюючи роль та місце транскордонного співробітництва в системі регіонального розвитку, український вчений-регіоналіст З.Варналій акцентує увагу на тому, що необхідність вирішення спільних проблем, що виникають у транскордонному регіоні — суміжних прикордонних територіях сусідніх держав, а саме: територіальне та просторове облаштування, розбудова транскордонної інфраструктури, спільне використання водних та інших ресурсів тощо розширює сферу державної регіональної політики на міжнародний рівень і потребує врахування стратегій розвитку сусідніх територій. В цьому контексті важливим чинником економічного розвитку цих регіонів є транскордонне співробітництво (ТКС), яке в останні роки активізується, і особливо в економічній сфері [1].

За сучасних умов розвитку інтеграційних процесів транскордонне співробітництво надає можливість прискорювати процеси вирівнювання якості життя населення прикордонних територій до середньоевропейського рівня та сприяти досягненню вільного руху товарів, людей і капіталів через кордон. Воно також сприяє мобілізації місцевих ресурсів та підвищенню ефективності їх використання, робить можливим об'єднувати зусилля для вирішення спільних проблем у транскордонному регіоні.

Транскордонне співробітництво сприяє:

- зміцненню взаємної довіри та безпеки;
- активізації торговельно-економічного співробітництва;
- залученню іноземних інвестицій для реалізації спільних проєктів;
- спільному використанню енергетичних ресурсів;
- виробленню спільної стратегії охорони довкілля;
- розвитку транспортної та прикордонної інфраструктури;
- взаємодії у боротьбі з нелегальною міграцією та організованою злочинністю;
- ефективному використанню людських ресурсів шляхом створення спільного ринку праці;
- поглибленню культурних та комунікаційних зв'язків;
- розвитку туризму;

- боротьбі з наслідками стихійних лих та екологічних катастроф (паводки, землетруси та ін.).

У процесі транскордонного співробітництва вирішуються такі завдання:

- не допускається перетворення нових східних кордонів ЄС у жорсткі розподільчі лінії, які відмежовують Україну від Європи, та перетворення регіонів з обох боків нових східних кордонів ЄС і України на периферійні і тупикові;
- координуються концепції соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів;
- поступово формуються інтегровані, насамперед в господарському і просторово-економічному плані, транскордонні регіони України з центральноевропейськими державами;
- створюється єдина і взаємодоповнююча транспортна, прикордонна та інша інфраструктура;
- складається система міжнародної взаємодії місцевих органів державної влади і самоврядування, територіальних громад тощо.

Нинішній етап функціонування системи транскордонних відносин в умовах поглиблення інтеграційних процесів дозволяє зробити висновок, що транскордонне співробітництво в Європі зараз знаходиться на етапі системних якісних змін. **З одного боку**, в рамках розширеного Європейського Союзу транскордонне співробітництво вступило в стадію активного розвитку на основі суттєвого пониження бар'єрного характеру внутрішніх для ЄС державних кордонів і стає засобом успішної реалізації спільної регіональної політики, принципу субсидіарності, децентралізації влади тощо, а в ширшому розумінні – будівництва цілісної “Європи регіонів”. **З іншого** – на нових зовнішніх кордонах ЄС воно перетворюється на дійовий інструмент формування розширеним Євросоюзом смуги добросусідства та інтенсивного розвитку зв'язків європейської спільноти з усіма розташованими по периметру прикордонними державами.

Важливим елементом взаємодії між Україною та ЄС у сфері регіональної політики є залучення регіонів України на постійній основі до діяльності європейських регіональних асоціацій, зокрема Асамблеї європейських регіонів (Assembly of European Regions), Ради європейських муніципалітетів та регіонів (Council of European municipalities and regions), Конференції європейських законодавчих асамблей (Conference of European Regional Legislative Assemblies), Асоціації європейських прикордонних регіонів (Association of European Border Regions), Конференції периферійних морських регіонів (Conference of Peripheral Maritime Regions), Конференції президентів регіонів із законодавчими повноваженнями (Conference of President of Regions with legislative power), Європейської асоціації представників місцевого самоврядування гірських регіонів (European Association of elected representatives from Mountain Areas) та європейських міст (EUROCITIES) [2].

З урахуванням необхідності адаптування законодавства України до вимог законодавства Європейського Союзу були синхронізовані напрями співпраці, зокрема проведена:

- імплементація Меморандуму про взаєморозуміння для встановлення діалогу у сфері регіональної політики;
- налагодження взаємодії між представниками місцевої та регіональної влади України та ЄС в рамках Комітету регіонів ЄС (КР);
- реалізація Спільної ініціативи ЄС щодо Криму;

- реалізація на регіональному рівні проектів за рахунок фінансових інструментів ЄС (Європейський інструмент сусідства і партнерства) та фінансових установ ЄС (Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку);
- участь у реалізації Пілоотної програми регіонального розвитку Східного партнерства (ІППР СхП) [3].

Географічне розташування України, її економіко-ресурсний потенціал, геоstrategічні і транзитні переваги, наявність трудових ресурсів та інші фактори національно-культурного і освітнього потенціалу нації – ідеальні складові для здійснення прагматичної політики регіонального розвитку через дійовий механізм транскордонного співробітництва.

Враховуючи, що 19 з 24 регіонів України межують з прикордонними регіонами інших країн, існують об'єктивні умови для постійної транскордонної співпраці.

Транскордонні регіони України

1. Українсько-російський, площа – 385.1 тис. км², до його складу входять 10 областей – Донецька, Луганська, Харківська, Сумська та Чернігівська області України та Брянська, Курська, Белгородська, Воронежська та Ростовська області Росії.
2. Українсько-білоруський, включає 7 областей: з українського боку – Волинська, Рівненська, Житомирська, Київська та Чернігівська області, з білоруського – Берестейська та Гомельська області.
3. Українсько-румунський, площа становить 100 872 км², населення – 8,3 млн осіб, охоплює 4 області України (Закарпатську, Івано-Франківську, Чернівецьку, Одеську) та 5 повітів (жудеців) Румунії (Сату-Маре, Марамуреш, Сучава, Ботошань, Тулча).
4. Українсько-молдовський складають 5 районів Молдови – Єдинець, Сорочки, Тігхіна, Ляпушна, Кагул, 2 молдовських автономних утворення – Придністровська республіка і Гагаузія та 3 області України: Чернівецька, Вінницька та Одеська.
5. Українсько-угорський, площа – 26 тис. км², складають 2 області (медье) Угорщини (Саболч-Сатмар-Берег, Боршод-Абауй-Земплен) та Закарпатська область України.
6. Українсько-словацький складають Закарпатська область України та Кошицький, Пряшівський краї Словаччини.
7. Українсько-польський охоплює Закарпатську, Волинську та Львівську області України та Люблінське, Підкарпатське воеводства Польщі [4].

Європейська рамка конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями так визначає поняття транскордонного співробітництва: «...будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, що знаходяться під юрисдикцією двох або кількох Договірних Сторін, а також на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей» [5].

Про те, що сьогодні транскордонне співробітництво у країнах Європи, у т.ч. і в Україні, знаходиться в системі якісних змін, свідчить:

- ***По-перше***, те, що в рамках розширеного Європейського Союзу транскордонне співробітництво знаходиться у стадії активного розвитку на основі суттєвого пониження бар'єрного характеру внутрішніх для ЄС державних кордонів.

• *По-друге*, транскордонне співробітництво стає засобом реалізації спільної регіональної політики ЄС, принципів субсидіарності, децентралізації влади тощо, а в більш широкому розумінні – будівництва цілісної “Європи регіонів”.

• *По-третє*, Україна, як і кожна суверенна держава, має власні національні інтереси як на міжнародній арені, так і на регіональному рівні, а головним аргументом тут виступає прискорення європейського інтеграційного поступу нашої країни [6].

Основні форми і механізми реалізації транскордонного співробітництва

1. Єврорегіон як інституціональна форма транскордонного співробітництва

Єврорегіон – це форма транскордонного співробітництва між територіальними громадами або місцевими органами влади прикордонних регіонів двох чи більше держав, що мають спільний кордон, спрямованого на координацію їх взаємних зусиль і здійснення узгоджених заходів у різних сферах життєдіяльності у відповідності до національних законодавств і норм міжнародного права для вирішення спільних проблем і в інтересах людей, що населяють його територію по обидва боки державного кордону [7].

Сьогодні в Європі налічується понад 50 єврорегіонів, і їх кількість продовжує зростати. В Україні діють 10 єврорегіонів: «Буг» (Україна, Польща, Білорусь), Карпатський єврорегіон (Україна, Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія), «Нижній Дунай» (Україна, Молдова, Румунія), «Верхній Прут» (Україна, Молдова, Румунія), «Дніпро» (Україна, Росія, Білорусь), «Ярославна» (Україна, Росія), «Слобожанщина» (Україна, Росія), «Донбас» (Україна, Росія), Чорноморський єврорегіон (Азербайджан, Албанія, Болгарія, Греція, Грузія, Молдова, Росія, Румунія, Сербія, Туреччина, Україна) та «Дністер» (Україна, Молдова).

2. Спеціальні економічні зони і території пріоритетного розвитку

Важливим механізмом реалізації завдань транскордонного співробітництва є спеціальні економічні зони й території пріоритетного розвитку з пільговим режимом інвестиційної діяльності як каталізatori соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів.

В Україні були створені і функціонували 11 СЕЗ: «Азов», «Миколаїв», «Курортнополіс Трускавець», «Донецьк», «Порто-франко», «Яворів», «Закарпаття», «Порт Крим», «Славутич», «Інтерпорт Ковель», «Рені».

Спеціальний режим інвестиційної діяльності був введений на 9 територіях пріоритетного розвитку, а саме: в Автономній Республіці Крим; Волинській, Донецькій, Закарпатській, Житомирській, Луганській, Чернігівській областях; у м. Харків, м. Шостка Сумської області.

Особливі умови, при яких інвестор одержує право на пільги в СЕЗ і ТПР, такі:

- ✓ реалізація інвестиційних проектів у пріоритетних видах економічної діяльності, які визначаються Кабінетом Міністрів України;
- ✓ реалізація інвестиційних проектів кошторисною вартістю не менше установленої мінімальної межі (від 200 тис. дол. США до 3 млн дол. США), залежно від галузі виробництва;
- ✓ затвердження інвестиційних проектів відповідним органом керування СЕЗ або ТПР;
- ✓ розташування і державна реєстрація на території СЕЗ та ін. [8].

3. Транскордонні кластери в системі транскордонного співробітництва

Автори науково-практичного посібника «Конкурентоспроможність територій» [9], характеризуючи транскордонне співробітництво як чинник підвищення регіональної конкурентоспроможності, значну увагу приділили транскордонним кластерам.

Найбільш узагальнено кластери можна визначати як групу незалежних компаній та асоційованих інституцій, які:

- ✓ співпрацюють та конкурують;
- ✓ географічно зосереджені в одному чи сусідніх регіонах (навіть якщо кластер охоплює кілька країн);
- ✓ спеціалізуються в конкретній сфері діяльності, пов'язані спільними технологіями та навичками;
- ✓ традиційні або інноваційні, більшість кластерів базуються на традиційних заходах;
- ✓ інституціоналізовані (є підрозділ з управління кластерами) або неінституціоналізовані.

Транскордонні кластери охоплюють суміжні прикордонні території сусідніх держав, до складу яких входять інституції та фірми, розміщені по обидва боки кордону. Тому транскордонні кластери можна визначати як групи незалежних компаній та асоційованих інституцій, які географічно зосереджені у **транскордонному регіоні**.

Станом на 2013 рік в Україні успішно функціонують такі регіональні кластери:

- науковий парк «Інноваційно-інвестиційний кластер Тернопілля» (Тернопільська обл.);
- інноваційно-технологічний кластер «Сорочинський ярмарок» (Полтавська обл.);
- кластери сільського туризму, бджільництва та сільськогосподарського машинобудування (м.Мелітополь);
- «Інноваційно-технологічний кластер малого та середнього машинобудівного бізнесу (Запорізька обл.);
- кластер народних промислів «Сузір'я» (Івано-Франківська обл.);
- кластер деревообробки «Полісся Рокитнівщини» та ін.;

4. Промислово-індустріальні парки в системі транскордонного співробітництва

Вагому роль у стимулюванні структурно-інноваційних зрушень на регіональному рівні відіграють **індустріальні парки** – територія, виділена при плануванні місця для промислового розвитку. Метою створення таких парків є забезпечення підприємств розвинутою інфраструктурою та забезпечення контролю над виробництвом та впливом на навколишнє середовище. Завдяки ухваленню законів «Про наукові парки» та «Про індустріальні парки» сьогодні в Україні діють:

- ✓ 11 наукових парків;
- ✓ 57 бізнес-інкубаторів (більшість яких зосереджена в Харківській, Донецькій, Київській, Миколаївській та Одеській областях);
- ✓ 27 регіональних кластерів з інвестицій та розвитку;
- ✓ 10 регіональних центрів науки, інновацій та інформатизації (у м.м. Київ, Житомир, Запоріжжя, Івано-Франківськ, Львів, Полтава, Рівне, Хмельницький, Черкаси та Чернівці).

Транскордонне співробітництво здійснюється для зміцнення взаємної довіри та безпеки; активізації торговельно-економічного співробітництва; залучення іноземних інвестицій, реалізації спільних проектів та використання енергетичних ресурсів; вироблення спільної стратегії охорони довкілля; розвитку транспортної та прикордонної інфраструктури; взаємодії у сфері боротьби з нелегальною міграцією і організованою злочинністю; ефективного використання людських ре-

курсів шляхом створення спільного ринку праці; боротьби зі стихійним лихом; поглиблення культурних та комунікаційних зв'язків; розвитку туризму.

Слід виокремити чотири рівні реалізації транскордонної співпраці:

- міжнародний рівень: реалізується політика загальноєвропейських інтересів, здійснюється координація національних регіональних політик для збалансованого розвитку європейського простору;
- державний рівень: виробляється національна політика розвитку ТКС та узгоджуються національні інтереси з загальноєвропейськими, а також здійснюється гармонізація національних та регіональних цілей;
- регіональний рівень: реалізується регіональна політика транскордонного співробітництва з урахуванням інтересів держави та місцевих органів влади, здійснюється координація дій між регіонами сусідніх країн;
- місцевий рівень: здійснюється координація планів розвитку місцевої влади з істотною увагою до регіональних та національних інтересів, відбувається конкретна співпраця між суб'єктами прикордонних територій.

Завдяки розвитку транскордонного співробітництва вирішуються такі завдання: координуються концепції соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів; поступово формуються інтегровані, насамперед в господарському і просторово-економічному плані, транскордонні регіони України і центрально-європейських держав; створюється поєднана і взаємодоповнююча транспортна, прикордонна та інша інфраструктура; складається система міжнародної взаємодії місцевих органів державної влади і самоврядування, територіальних громад тощо.

Щодо освітньої сфери серед загального переліку виокремимо такі напрями виконання Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007-2010 роки: активізація транскордонного співробітництва у сфері культури, освіти, науки і соціальної сфери; поглиблення інституціонального співробітництва; активізація обміну інформацією між суб'єктами транскордонного співробітництва. Програма передбачала утворення спільних двосторонніх комісій з питань транскордонного співробітництва у сфері освіти і науки; активізацію роботи із здійснення обміну учнями, студентами, випускниками ВНЗ, учителями, викладачами і науковцями; організацію та проведення наукових заходів; окрему співпрацю між закладами охорони здоров'я (і медичними); проведення спеціалізованих інформаційних семінарів, соціально-психологічних тренінгів, підвищення кваліфікації працівників [10].

Для України продуктивно у межах транскордонного співробітництва є співпраця з Польщею, Угорщиною, Словаччиною, Румунією (країни ЄС), Росією, Молдовою, Республікою Білорусь. Так, в Україні працює Інститут транскордонного співробітництва (Закарпатський регіон), який з 2005 року реалізує програми «Аналіз та управління сучасними транскордонними процесами» (проекти «Сучасний світ та кордони», «Як зробити новий східний кордон Європейського Союзу більш відкритим та безпечним», «Транскордонне співробітництво як фактор регіональної безпеки»); «Транскордонне співробітництво в ширшій Європі», Програма прикордонного співробітництва ЄІСП Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна 2007-2013, Програма ENPI (проекти «Кордони для людей», «Кордони очима людей») та ін. [11]; Інститут трансформації суспільства (проведення семінарів-тренінгів «Роль брендингу міст в епоху змін: європейський досвід для України») [12].

В рамках освітньої співпраці окремі області України (зокрема Тернопільська) визначили такі напрями діяльності: активізація міжуніверситетських контактів на

всіх рівнях, реалізація спільних наукових проєктів у рамках європейських наукових програм, проведення фестивалів мистецтв, днів культури тощо.

Наголосимо, що транскордонна співпраця євро регіонів переважно здійснюється в промисловій, прикордонній, логістичній, екологічній, соціально-економічній, культурній сферах.

Розширенню транскордонного співробітництва, на нашу думку, сприятиме дотримання таких концептуальних позицій щодо статусу та діяльності університетів:

- розширення автономності, що у контексті політики децентралізації розширить права та можливості університетів щодо участі та реалізації транскордонних освітніх програм та проєктів. Таким чином, заклади освіти реалізовуватимуть продуктивні проєкти, використовуючи наявний людський (науковий, науково-педагогічний) ресурс, вчасно відкидаючи (або відмовляючись) непродуктивні, застарілі, нежиттєздатні програмні заходи;
- створення мультикультурних дослідницьких та навчальних університетських центрів;
- досягнення консенсусу щодо фінансування міжнародних /міждержавних освітніх проєктів.

Автор підтримує позицію академіка М.Б. Євтуха щодо створення мультикультурних дослідницьких центрів. У цьому контексті нам імпонує дослідження Т.Є.Сусловської, в якому авторкою проаналізовано тенденції та масштаби розвитку транскордонної освіти, особливості транснаціоналізації підготовки конкурентоспроможних фахівців. Одним з основних напрямів нарощування конкурентних позицій вітчизняних університетів на світовому ринку освітніх послуг та переведення університетської діяльності на міжнародні стандарти вона визначає зміну статусу існуючих навчальних закладів зі створенням окремої групи дослідницьких університетів національного рівня, багатопрофільних регіональних ВНЗ та професійно-технічних навчальних закладів.

Створення таких центрів можливе за умови надання державної адресної підтримки тих досліджень в університетах, які здійснюватимуться за стратегічними науковими напрямками, що в свою чергу стимулюватиме науково-дослідну творчість викладачів та студентів університетів й сприятиме активізації і виведенню на якісно новий рівень наукового співробітництва вітчизняних університетів із зарубіжними партнерами (реалізуючи один з аспектів транскордонного співробітництва в сфері університетської освіти) і уможливить просування нових наукових продуктів на світові ринки об'єктів інтелектуальної власності, забезпечуючи інтеграцію університетської, академічної та корпоративної науково-дослідницької діяльності з диверсифікацією джерел її фінансування. Цьому має передувати впровадження в дослідницьких університетах України світових стандартів освітньо-наукової діяльності за критеріями кадрового, навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційно-інфраструктурного забезпечення їх діяльності [13].

В період глобальної фази світогосподарського розвитку, як зазначає автор, міжнародна університетська діяльність досягла свого найвищого рівня і знаходить свій прояв у диверсифікації діяльності університетів на транснаціональному і глобальному рівнях, включаючи диверсифікацію змісту, організаційно-економічних форм діяльності університетів. Інтернаціоналізація університетської діяльності, на переконання Т.Є.Сусловської, відбувається через інтенсифікацію процесу інтернаціоналізації господарського життя, формування глобального економічного простору, загострення міжнародної конкуренції, розгортання процесу

техноглобалізму, соціальну конвергенцію між країнами і регіонами та інституціоналізацію міжнародного суспільно-економічного життя [14].

Отже, в сфері вищої освіти правові основи щодо здійснення транскордонного співробітництва є практично не розробленими. Нами виокремлено тенденції щодо можливого здійснення транскордонного співробітництва в університетській освіті: залучення якомога більше областей України з потужним науково-педагогічним ресурсом до євро регіонів; створення мультикультурних дослідницьких та навчальних університетських центрів; досягнення консенсусу щодо фінансування міжнародних освітніх проєктів та програм.

Зауважимо, що реформи в освітній сфері неможливі без паралельних політичних, економічних, культурних змін. Таким чином, транскордонне співробітництво в університетському секторі базується на них та водночас спричиняє зміни в політичному, адміністративному, економічному, правовому, соціальному устрої країни.

Слід зазначити, що проблема інноваційного розвитку вищої освіти є центральною в Національній стратегії розвитку освіти, а також Законі України «Про вищу освіту» [15]. У названій стратегії передбачена підтримка наукової та інноваційної діяльності вищих навчальних закладів.

Сучасна філософія освіти, оновлена стратегія її реформування вимагають принципово нових наукових досліджень, обґрунтованого та послідовного запровадження передових науково-педагогічних технологій, раціональних і ефективних підходів до організації наукової та інноваційної діяльності у сфері освіти. Розвиток системи освіти в зазначеному напрямі ґрунтується на:

- рекомендаціях Нової стратегічної програми європейського співробітництва в галузі освіти і навчання «Освіта і навчання 2020», спрямованої на розбудову інформаційно зорієнтованих європейських суспільств та перетворення навчання протягом життя на реальність;
- забезпеченні пріоритетності розвитку науки та науково-технічного потенціалу вищих навчальних закладів шляхом виділення коштів із державного бюджету на перспективні наукові проєкти і скорочення кількості розпорядників бюджетних коштів у сфері науки;
- створенні ефективної системи методологічного, науково-методичного супроводження модернізації національної освіти, прогнозуванні тенденцій інноваційного розвитку системи освіти з використанням результатів моніторингових досліджень; генеруванні інноваційних ідей, їх визначенні, відборі та забезпеченні впровадження; формуванні відкритої інформаційно-аналітичної бази новачій у всіх підсистемах освіти;
- осучасненні тематики основних напрямів наукових досліджень у вищих навчальних закладах та наукових установах освітньої галузі, у системі післядипломної педагогічної освіти, виконанні та відборі на конкурсних засадах проєктів комплексних наукових досліджень і розробок, що здійснюються за кошти державного бюджету та залучених інвестицій;
- проведенні практико-орієнтованих психолого-педагогічних досліджень з актуальних проблем розвитку освіти, застосуванні нових концептуально-методологічних підходів до розроблення державних стандартів освіти;
- розробленні інваріантної складової навчання з кожного предмета на основі компетентнісного підходу до навчання та норм психофізичного розвитку дитини, а також відповідних педагогічних технологій;

- вивченні потреб та забезпеченні розвитку обдарованих дітей, розробленні індивідуальних методик організації їх навчання та соціалізації, проектуванні особистісно-розвивального середовища обдарованих дітей і молоді;
- розробленні ефективних моделей інтеграції в суспільство дітей і молоді з особливими освітніми потребами шляхом сучасного науково-методичного забезпечення змісту корекційної та інклюзивної освіти;
- створенні нормативно-правового, методологічного, науково-методичного, навчально-технічного забезпечення системи освіти, що враховує оцінювання якості і результативності навчальної та виховної діяльності навчальних закладів, системи консультування і наукових експертиз;
- створенні системи мотивацій, стимулювання та заохочення інноваційної діяльності у сфері освіти, розробленні нових концептуальних моделей удосконалення окремих підсистем освіти;
- розробленні системи нівелювання ризиків негативних наслідків інноваційної діяльності в системі освіти [16].

У розділі XI Закону України «Про вищу освіту» (нова редакція) детально сформульовані форми, методи і шляхи наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності у вищих навчальних закладах. Зокрема, у статті 68 цього Закону określєні складові організації наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності.

Передбачено, що центральний орган виконавчої влади з формування державної політики у сфері освіти і науки:

- розробляє відповідно до законодавства пропозиції щодо обсягу бюджетного фінансування наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності вищих навчальних закладів, інших підприємств, установ та організацій, що діють у системі вищої освіти, а також обсягу капітального будівництва зазначених підприємств, установ та організацій;
- погоджує рішення про утворення науково-навчальних та науково-дослідних об'єднань, що провадять наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність разом з науковими установами Національної академії наук України, національних галузевих академій наук та мистецтв, наукових і науково-технологічних парків, бізнес-інкубаторів, мистецьких творчих майстерень, тощо;
- розробляє державні цільові програми, спрямовані на облаштування вищих навчальних закладів сучасними приладами, науковим обладнанням, навчальними лабораторіями, інформаційно-телекомунікаційними мережами тощо.

На підставі викладеного вище можна зробити висновок про те, що пріоритетом розвитку освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують удосконалення навчально-виховного процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Варналій З.С. Проблеми та пріоритети консолідації регіонів України / З.С.Варналій // Україна: стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки — 2006: монографія; за ред. О.С.Власюка. — К.: НІСД, 2006. — С.462.
2. Ващук Ф.Г. Пріоритети державної стратегії регіонального розвитку України та роль інституціональних об'єднань у процесі її реалізації / Ф.Г.Ващук

- // Єврорегіональне співробітництво України та його інтеграційний потенціал: збірник наукових праць за матеріалами круглого столу експертів (м. Ужгород, 20 квітня 2012 р.) / Відп. ред. І.В.Артюмов. – Ужгород: ЗакДУ, 2012. – С.37.
3. Регіональне співробітництво між Україною та ЄС // Офіційний веб-сайт Міністерства закордонних справ України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/eu-regional-cooperation>
  4. Рекомендації щодо впровадження нових форм транскордонного співробітництва / кол. авторів за ред. д.е.н., проф. Н.А. Мікули / НАН України. Ін-т регіональних досліджень – Львів, 2010. – С.71.
  5. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями. Додатковий протокол. Протокол №2. ETS — №106/159/169.
  6. Кіш Є.Б. Використання механізмів єврорегіонального співробітництва у форматі Вишеградського об'єднання / Є.Б. Кіш, В.І.Ковач // Єврорегіональне співробітництво України та його інтеграційний потенціал: збірник наукових праць за матеріалами круглого столу експертів (м. Ужгород, 20 квітня 2012 р.) / відп. ред. І.В.Артюмов. – Ужгород: ЗакДУ, 2012. – С.68.
  7. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями. – Мадрид, 21 травня 1980 року [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_106
  8. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети : монографія / за ред. З.С. Варналія. – К. : НІСД, 2007. – С.480-481.
  9. Конкурентоспроможність територій: практ. посіб. / А.Ткачук, В.Толкованов, С.Марковський, та ін. – К.: Легальний статус, 2011. – С.162-163.
  10. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2007-2010 роки // Постанова Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу 08.12.2012 // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1819-2006-%D0%BF>
  11. Інститут транскордонного співробітництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.instc.net/>
  12. Євтух М.Б. Транскордонне співробітництво України у сфері університетської освіти / М.Б.Євтух // Міжнародний науковий вісник. – Вип.6(25). – С.7-14.
  13. Інститут трансформації суспільства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ist.osp-ua.info/>
  14. Суслівська Т.Є. Організаційно-економічні форми інтернаціоналізації університетської діяльності: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.02 [Електронний ресурс] / Т.Є.Суслівська; ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – К., 2011. – С.19.
  15. Про вищу освіту / Закон України (нова редакція) // проект внесений народним депутатом В.Балогою [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=45512
  16. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року / Указ Президента від 25 червня 2013 року №344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>